

UCHWAŁA NR X/80/2015
RADY MIEJSKIEJ W BIAŁYM BORZE
z dnia 23 listopada 2015 roku

w sprawie **przyjęcia programu zwalczania barszczu Sosnowskiego (łac. Heracleum sosnowskyi)**
na terenie gminy Biały Bór

Na podstawie art. 18 ust. 1 i ust. 2 pkt. 6), w związku z art. 7 ust. 1 i 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U.2015.1515)

Rada Miejska w Białym Borze uchwala, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się do realizacji „Programu zwalczania barszczu Sosnowskiego (łac. Heracleum sosnowskyi) na terenie gminy Biały Bór” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Białego Boru.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

RADA MIEJSKA
w Białym Borze
wuj. Zachodniopomorskie

Przewodnicząca Rady

Wanda Król

BIAŁY BÓR

**PROGRAM ZWALCZANIA
BARSZCZU SOSNOWSKIEGO (ŁAC. HERACLEUM SOSNOWSKYI)
NA TERENIE GMINY BIAŁY BÓR**

Biały Bór, 2015 r.

Wstęp

Występowanie barszczu Sosnowskiego na terenie gminy Biały Bór, stanowi podstawę do opracowania wytycznych dotyczących metod i zasad zwalczania uciążliwej rośliny, występującej pod nazwą gatunkową: barszcz Sosnowskiego (łac. *Heracleum sosnowskyi*).

Roślina barszczu Sosnowskiego została zinwentaryzowana na 0,0340 ha terenów. Głównie są to rowy przydrożne czy też nieużytki rolne. Roślina ta stała się palącym problemem, dlatego też Gmina Biały Bór stara się walczyć z zagrożeniem jakie za sobą niesie. W kolejnych punktach programu przedstawiony jest opis rośliny, zagrożenia wynikające z kontaktu z nią, inwentaryzacja występowania rośliny na terenie gminy Biały Bór, sposoby oraz harmonogram walki z rośliną.

Obecność barszczu Sosnowskiego na terenie gminy Biały Bór, najprawdopodobniej związana jest z jego sprowadzeniem z ZSSR do Polski w latach 70-tych ubiegłego wieku z przeznaczeniem na karmę dla zwierząt. W miarę upływu lat okazało się, że właściwości rośliny nie sprostawały oczekiwaniom pod względem przyswajalności przez zwierzęta. Co więcej: okazało się, iż barszcz Sosnowskiego na terenie Polski ma doskonałe warunki do rozwoju oraz rozprzestrzeniania się, a jego obecność i skutki z niej wynikające urosły do rangi dużego problemu. Negatywne skutki kontaktu z rośliną są na tyle poważne by uznać ją za zagrażającą zdrowiu ludzi i zwierząt.

Barszcz Sosnowskiego jest także zagrożeniem dla środowiska naturalnego, wypierając gatunki rodzime, zmienia i zubaża skład fitocenozy.

Minister Środowiska kierując się potrzebą zapewnienia ciągłości istnienia i ochrony różnorodności rodzimych gatunków roślin, zwierząt oraz grzybów, wpisał barszcz Sosnowskiego na „Listę roślin i zwierząt gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym”.

Zgodnie z art. 7 ust 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013r. poz. 594 ze zm.) - Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy: ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej; oraz ochrony zdrowia. Biorąc pod uwagę zagrożenia - dla zdrowia mieszkańców i ochrony środowiska — powodowane niekontrolowanym rozprzestrzenianiem się barszczu Sosnowskiego, uzasadnionym jest stwierdzenie, że zwalczanie tej rośliny należy do zadań własnych gminy.

Celem Programu „Zwalczania barszczu Sosnowskiego (*Heracleum sosnowskyi*) na terenie Gminy Biały Bór ” jest przede wszystkim zminimalizowanie ryzyka narażenia zdrowia mieszkańców Gminy Biały Bór, jak i pozostałych osób przebywających na naszym terenie.

Powyższy cel można uzyskać poprzez:

- działania propagandowe mające na celu uświadomienie społeczeństwa o szkodliwości barszczu Sosnowskiego i ewentualnych skutkach styczności z rośliną;
- zwalczanie roślin.

By osiągnąć wyznaczony cel należy połączyć zadania polegające na zwalczaniu mechanicznym i chemicznym jak i informowaniu mieszkańców o zagrożeniach wynikających z obecności barszczu Sosnowskiego.

Opis rośliny

Barszcz Sosnowskiego (*Heracleum sosnowskyi*) jest rośliną dwuletnią, należącą do rodziny baldaszkowatych. Większość baldaszkowatych żyjących w Polsce należy do chwastów łąkowych i pastwiskowych, duszących lub ogłodzających rośliny pastewne.

Pierwszy rok wzrostu tej rośliny to pojawienie się rozety, dopiero w czasie drugiego roku powstają pędy nasienne, które owocują dając nasiona. Nasiona zachowują siłę kiełkowania przez okres 4 lat. W owocach, liściach i łodygach roślin baldaszkowatych ciągną się przewody, które są wypełnione olejkami lotnymi, nadającymi roślinom silny zapach. Pewne gatunki rodziny baldaszkowatych są silnie trujące, co spowodowane jest obecnością obfitych ilości żywicy i alkaloidów. Do wspomnianej grupy gatunków zaliczany jest barszcz Sosnowskiego (*Heracleum sosnowskyi*). Łodyga barszczu Sosnowskiego dorasta do 4 m wysokości. Jest głęboko i podłużnie bruzdowana, rzadko owłosiona.

Młode rośliny barszczu Sosnowskiego są bardzo podobne do siewek barszczu zwyczajnego. Młode liście przybierają kształt podłużny, następnie półokrągły osiągając w rezultacie trójkąt. Liście układają się w rozetę, która w pierwszym roku wzrostu sięga od 15 do 35 cm nad ziemię. Z tej rozety w okresie od maja do czerwca zaczyna wybijać łodyga, osiągając wysokość nawet do 2,5 m. Łodyga obrasta bardzo dużymi i rozłożystymi liśćmi. Liście są pierzastodzielne, składające się z dość szerokich i tępo zakończonych odcinków. Wszystkie liście barszczu Sosnowskiego od strony wewnętrznej oraz łodyga rośliny porośnięte są drobnym meszkiem. Liście wyrastające z rozety są bardzo duże i osiągają niekiedy od 150 do 200 cm długości. Dolne liście są trójkątne, z podzielną blaszką. Starsze liście są

pierzastodzielne z pochwami. Po roztarciu wydzielają zapach kumaryny. Kwiaty są zebrane w gęsty i bardzo duży baldach natomiast korona ma pięć białych płatków, jeden słupek. Kwiatostan rośliny tworzony jest przez baldachy złożone z baldaszków. Największy baldach jest położony centralnie i posiada średnicę od 30 do 70 cm.

Owocem jest rozłupnia zawierająca dwie niełupki. Proces dojrzewania nasion rozpoczyna się w drugiej połowie lipca, po ich wydaniu roślina obumiera w sposób naturalny.

Korzeń rośliny – kształtu palowego, w górnej części dość silnie rozgałęziony, wyrasta w ziemię nawet na głębokość 2 m.

Zagrożenia jakie niesie ze sobą roślina barszcz Sosnowskiego

Barszcz Sosnowskiego jest rośliną pochodzącą z Kaukazu. Do Polski został sprowadzony na początku lat 50 – tych do prac badawczych, gdyż sądzono, że roślina ta pomoże rozwiązać problemy paszowe rolnictwa. W latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku został więc rozpowszechniony w niektórych rejonach kraju jako roślina pastewna. Szybko okazało się jednak, że wartość paszowa tej rośliny jest znacznie mniejsza niż się spodziewano, w efekcie czego zaniechano jego uprawy. Jednak zdążył on się rozprzestrzenić, trafiając z pól do siedlisk naturalnych, gdzie znalazł doskonałe warunki do wzrostu i rozwoju. Obecnie występowanie jego jest notowane na terenie całej Polski. Barszcz Sosnowskiego jest odporny na wiele środków do zwalczania chwastów, ma dużą zdolność do regeneracji i łatwo się rozmnaża. Najczęściej występuje on na terenach wilgotnych, w pobliżu cieków wodnych, kanałów i rowów.

Barszcz Sosnowskiego jest rośliną silnie zachwaszczającą teren, a dodatkowo meszek na liściach i łodydze wydziela substancję parzącą - olejki eteryczne, które przy kontakcie ze skórą powodują poważne i bolesne oparzenia. Parzące działanie tego związku nasila się podczas słonecznej pogody i wysokiej temperatury oraz dużej wilgotności powietrza.

Należy unikać bezpośredniego kontaktu z tą rośliną. W razie konieczności należy chronić skórę, ubierając się szczelnie, najlepiej w strój z materiałów syntetycznych, wodoodpornych, w tym rękawice z długimi rękawami. Materiały z włókien naturalnych wchłaniają sok i są penetrowane przez włoski roślin. Chronić należy także oczy, zakładając gogle, ewentualnie okulary.

Jeżeli doszło do kontaktu z rośliną, należy niezwłocznie i dokładnie obmyć skórę wodą z mydłem i unikać ekspozycji podrażnionych miejsc na światło słoneczne przynajmniej przez 48 godzin.

Kontakt z rośliną powoduje:

- u ludzi:

- a) oparzenia II i III stopnia – pojawiają się z reguły w ciągu od pół do dwóch godzin po kontakcie z rośliną;
- b) miejsca podrażnione na skórze zachowują wrażliwość na światło UV nawet przez kilka lat;
- c) kontakt z rośliną może też wywołać bielactwo, czyli zanik pigmentu w skórze.

- u zwierząt:

- a) poparzenia
- b) krwotoki, stan zapalny przewodu pokarmowego, biegunkę (po spożyciu rośliny przez zwierzę).

W celu ograniczenia zagrożenia wynikającego z występowania rośliny należy przestrzegać następujących zasad bezpieczeństwa:

- a) unikać bezpośredniego kontaktu z rośliną;
- b) w razie konieczności – chronić skórę i oczy (strój z materiałów syntetycznych, wodoodpornych, w tym rękawice z długimi rękawami);
- c) w razie kontaktu z rośliną – należy dokładnie obmyć skórę wodą z mydłem i unikać ekspozycji podrażnionych miejsc na światło słoneczne przynajmniej przez 48 godzin;
- d) w razie kontaktu soku rośliny z oczami – przemyć oczy wodą i chronić przed światłem (nosić okulary słoneczne z filtrem UV);
- e) jeśli doszło do podrażnienia skóry, objawy zapalne zmniejsza zastosowanie miejscowo maści (kremów) kortykosteroidowych.

Inwentaryzacja występowania barszczu Sosnowskiego na terenie Gminy Biały Bór.

W programie została ujęta konieczność bieżącego inwentaryzowania skupisk barszczu Sosnowskiego. Ponadto inwentaryzacja skupisk rośliny daje możliwość przedstawienia wstępnej analizy ekonomicznej wdrożenia programu.

Gmina Biały Bór boryka się z problemem występowania barszczu od kilku lat. Prace polegające na niszczeniu tej rośliny były prowadzone wyłącznie na terenie sołectwa Sępolno Wielkie, gdyż tylko w tym rejonie został on zinwentaryzowany. Roślina ta występuje najczęściej w przydrożnych rowach oraz na nie użytkowanych polach.

Poniżej przedstawiono tabelę inwentaryzacyjną barszczu Sosnowskiego na terenie Gminy Biały Bór:

	Obręb	Nr działki	Właściciel działki	Powierzchnia barszczu [ar]
1	Sępolno Wielkie	197	SP Agencja Nieruchomości Rolnych ul. Partyzantów 15A, 75-411 Koszalin	0,2
2.	Sępolno Wielkie	199/6	SP Agencja Nieruchomości Rolnych ul. Partyzantów 15A, 75-411 Koszalin	1,2
3	Sępolno Wielkie	300	Gmina Biały Bór ul. Żymierskiego 10	0,7
4	Sępolno Wielkie	199/7	Gmina Biały Bór ul. Żymierskiego 10	0,3
5	Sępolno Wielkie	265	Powiatowy Zarząd Dróg 78-400 Szczecinek ul. 28 Lutego 10	0,2
6	Sępolno Wielkie	199/3	Nieruchomość prywatna - osoba fizyczna	0,8
Powierzchnia ogółem:				3,4

Należy wziąć pod uwagę fakt, że wymienione wyżej miejsca występowania barszczu mogą nie obejmować wszystkich siedlisk, w których rozwija się roślina.

Zasadnym więc jest, by dotychczas zinwentaryzowaną powierzchnię powiększyć o 30%. Szacowana powierzchnia, na której występuje barszcz Sosnowskiego na terenie miasta i gminy Biały Bór wynosi 0,034 ha.

Sposoby walki z rośliną na terenie Gminy Biały Bór

Aby skutecznie walczyć z rośliną zostaną przeprowadzone wielokrotne zabiegi mające na celu eliminowanie tej rośliny z terenu gminy Biały Bór. Walka z rośliną polegać będzie na użyciu środków chemicznych - metoda chemiczna, lub metodą mechaniczną.

Najczęściej stosowanym preparatem chemicznym jest Roundup 360 SL. Stosowanie środka Roundup 360 SL powoduje osłabienie siły kiełkowania nasion. Na osobniki już osłabione, po jednokrotnym oprysku oraz na jednoroczne rośliny wchodzące w okres kwitnienia stosowane są dawki pośrednie preparatu na poziomie 6 litrów na hektar. Opryski należy powtarzać nawet do 4 lat, bo taką żywotność posiadają nasiona barszczu Sosnowskiego.

Instrukcja bezpieczeństwa i higieny pracy przy wykonywaniu zabiegów związanych ze zwalczaniem barszczu Sosnowskiego

Pracownicy zatrudnieni przy stosowaniu środków chemicznych zobowiązani są do ścisłego przestrzegania wskazań producenta tych środków oraz do stosowania odpowiednich środków ochrony indywidualnej. Po zakończeniu pracy odzież ochronną należy zdjąć, dokładnie oczyścić i przechować zgodnie z instrukcją użytkowania. Po zdjęciu odzieży ochronnej należy dokładnie umyć się i kilkakrotnie przepłukać wodą usta oraz ubrać się we własną czystą odzież - w tym celu musi być zapewniony odpowiedni zapas ciepłej wody i środków czystości.

Przelewanie środków chemicznych należy wykonywać w taki sposób, aby nie dopuszczać do znoszenia ich przez wiatr na ludzi i sprzęt. Niewykorzystane preparaty należy po zakończeniu akcji przewieźć do pomieszczenia przeznaczonego na magazynowanie środków chemicznych.

Spożywanie posiłków i palenie tytoniu jest dopuszczalne tylko w wyznaczonych miejscach, po uprzednim umyciu rąk i twarzy oraz przepłukaniu ust wodą. Zabiegi zawsze należy rozpoczynać od strony zawietrznej.

Przy stosowaniu środków chemicznych mogą być zatrudnieni wyłącznie pracownicy, którzy przeszli odpowiednie szkolenie bhp i posiadają aktualne orzeczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do wykonywania pracy z zastosowaniem herbicydów.

Wszyscy pracownicy biorący udział w zwalczaniu barszczu Sosnowskiego bez względu na stosowaną metodę i wykonywaną pracę, muszą być dokładnie poinformowani o szkodliwości oraz toksycznych i parzących właściwościach tej rośliny.

Metody zwalczania barszczu Sosnowskiego.

I. Metoda mechaniczna:

1. ORKA - na głębokość ok. 24 cm niszczy wschody barszczu i może w znaczący sposób zredukować procent kiełkujących nasion.
2. PODCINANIE LUB WYKOPYWANIE KORZENI powinno być wykonane dwukrotnie: wczesną wiosną oraz w połowie lata. Zalecane jest podcinanie co najmniej 10 cm poniżej powierzchni gleby. Jest to metoda pracochłonna, ale bardzo efektywna.
3. KOSZENIE - metoda stosowana na większych arealach. Bardzo szybkie odrastanie sprawia, że koszenie musi być powtarzane 2-4 razy w trakcie sezonu wegetacyjnego, aby nie dopuścić do zmagazynowania w korzeniach i liściach składników potrzebnych do zakwitnięcia i wydania nasion. Niższe koszenie zmniejsza prawdopodobieństwo odrastania nowych baldachów na niższych piętrach. Koszenie sprawia, iż rośliny barszczu „stają się” wieloletnie. Pozbawione możliwości wydania pędów, ciągle dążą do wydania kwiatostanu. Całkowite wyeliminowanie roślin polega na ich „zmęczeniu”, czyli bardzo częstym koszeniu.
4. ŚCINANIE kwitnących roślin przed zawiązaniem nasion w sposób pozwalający na powstrzymanie wytwarzania nowych nasion. Usuwanie baldachów może być równie skuteczne jak koszenie, jednakże bardzo istotny jest czas ich usuwania. Nie należy tego robić zbyt wcześnie w sezonie, bo regeneracja następuje bardzo szybko i w rezultacie wytworzony zostanie nowy kwiatostan. Zbyt późny zabieg daje ryzyko osypywania się dojrzałych nasion do gleby. Ścięte baldachy muszą być zebrane i zniszczone.
5. ZAWIĄZYWANIE baldachów w worki plastikowe oraz zmiana warunków glebowych- polega na ograniczeniu wysiewu nasion do gleby oraz zmianie warunków glebowych na niekorzystne dla rośliny. W czasie zawiązywania się owoców nakłada się na baldachy worki plastikowe, które nie pozwalają na rozsianie się nasion. Nasiona zebrane w plastikowe worki są palone, a obszar na którym rosły barszcze poddaje się procesowi wapnowania.
6. USUNIĘCIE WIERZCHNIEJ WARSTWY GLEBY na obszarach, na których roślina ta występuje w największym zagęszczeniu i na to miejsce przywiezienie nowej ziemi, wykonaniu głębokiej orki i wapnowaniu gleby.

II. Metoda chemiczna:

Najczęściej do zwalczania barszczu Sosnowskiego stosowane są preparaty zawierające glifosat, które powodują osłabienie siły kiełkowania nasion. Często stosuje się dodatkowe środki chemiczne w celu poprawienia zdolności penetracji oprysku. Późne zabiegi nie tylko osłabiają lub niszczą wieloletnie rośliny barszczu, ale także osłabiają zdolność kiełkowania nasion. W miejscach, na których doszło do rozsiania się nasion barszczu, jego zwalczanie należy zaplanować na co najmniej 4 do 5 lat. Nie wyklucza się dłuższego czasu zwalczania.

Zabiegi opryskiwania można wykonać w trzech terminach: wiosną - do połowy maja na siewki (do fazy rozety); wczesnym latem - od czerwca w okresie wytwarzania pędów kwiatowych do początku kwitnienia; późnym latem - do jesieni, gdy rośliny osiągną fazę dobrze rozwiniętej rozety* (wysokość roślin od 15 do 35 cm) i zaczynają gromadzić substancje pokarmowe w korzeniach.

III. Metoda termiczna

Jedna z firm opracowała metodę zwalczania barszczu Sosnowskiego prowadzoną za pomocą wody o temperaturze 98 stopni Celsjusza wstrzykiwanej w korzenie barszczu. Stosowana jest na małych, średnich i wielkich roślinach, przed w trakcie i po kwitnieniu, trzykrotnie na każdej roślinie. Metoda powinna być powtarzana przez kilka lat, aż do wyczerpania nasion w gruncie i obumarcia systemu korzeniowego

Harmonogram działań mających na celu zwalczanie barszczu Sosnowskiego na terenie gminy Biały Bór

W celu zwalczania populacji barszczu Sosnowskiego powinny zostać przeprowadzone pięcioletnie, zintensyfikowane działania pozwalające na wyeliminowanie skupisk występowania rośliny.

Na wstępie należy:

- rozpowszechnić wśród mieszkańców gminy informację o morfologii barszczu Sosnowskiego oraz o zagrożeniu jakie ona stwarza w przypadku styczności z rośliną,
- o możliwości zgłaszania siedlisk barszczu Sosnowskiego w celu tworzenia aktualnej szczegółowej inwentaryzacji.

W przeciągu 4-5 lat należy corocznie wykonywać zabiegi zwalczające barszcz Sosnowskiego w rozbiu na 2 etapy w ciągu roku:

I etap od 1 czerwca do wczesnego lata (ok. 15 lipiec)

- zastosowanie metody chemicznej – trzykrotne opryski z wykorzystaniem środka Roundup 360 SL lub innego środka chemicznego zawierającego glifosat, na powierzchni 0,340 ha, lub
- dwukrotne wykorzystanie innej metody z zakresu metody mechanicznej lub termicznej.

II etap od 1 września do 15 września

- zastosowanie metody chemicznej – jednokrotny oprysk z wykorzystaniem środka Roundup 360 SL lub innego środka chemicznego zawierającego glifosat, na powierzchni 0,340 ha, lub
- jednokrotne wykorzystanie innej metody z zakresu metody mechanicznej lub termicznej.

Zagrożenia realizacji Programu zwalczania barszczu Sosnowskiego (Heracleum sosnowskyi) na terenie gminy Biały Bór

Prawidłowe zrealizowanie Programu może pozwolić na zlikwidowanie populacji barszczu Sosnowskiego na terenie gminy Biały Bór, jednak niezbędne do tego jest spełnienie poniższych warunków:

1. konieczna jest bardzo dokładna inwentaryzacja miejsc występowania rośliny, ponieważ pozostawienie nawet jednego skupiska roślin może spowodować odrodzenie się populacji - zadanie to jest wyjątkowo trudne ponieważ na terenie gminy Biały Bór występuje wiele terenów rzadko odwiedzanych przez ludzi, na których prawdopodobne jest występowanie zwalczanej rośliny;
2. uzyskanie pozwolenia na prowadzenie usuwania barszczu Sosnowskiego na terenie nie należącym do Gminy Biały Bór;

3. aktualnie brak podstawy prawnej zobowiązującej właściciela do usunięcia barszczu Sosnowskiego z jego gruntu;
4. przedmiotowy Program powinien być realizowany sukcesywnie i z pełnym zachowaniem zaplanowanych terminów;
5. pominięcie jakichkolwiek działań skutkować może niedokładnym usunięciem skupisk zwalczanej rośliny i w efekcie „odrodzeniem się” populacji.

Przewodnicząca Rady

Wanda Król